

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē araṇyakāṇḍē

॥ *ēkatrimśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkatrīṃśaḥ sargaḥ ॥

akampanasammatyā rāvaṇasya sītāpaharaṇāya gamanaṃ
mārīcasya vacasā tasya punarlaṅkāyāmēva parāvartanam

tvaramāṇastatō gatvā
janasthānādakampanaḥ |
praviśya laṅkāṃ vēgēna
rāvaṇaṃ vākyamabravīt ॥ 3.31.1 ॥

janasthānasthitā rājan
rākṣasā bahavō hatāḥ |
kharaśca nihataḥ saṅkhyē
kathañcidahamāgataḥ ॥ 3.31.2 ॥

ēvamuktō daśagrīvaḥ
kruddhaḥ saṃraktalōcanaḥ |
akampanamuvācēdaṃ
nirdahanniva tējasā ॥ 3.31.3 ॥

kēna bhīmaṃ janasthānaṃ
hataṃ mama parāsunā |

kō hi sarvēṣu lōkēṣu
gatiṃ nādhigamiṣyati || 3.31.4 ||

na hi mē vipriyaṃ kṛtvā
śakyaṃ maghavatā sukham |
prāptuṃ vaiśravaṇēnāpi
na yamēna ca viṣṇunā || 3.31.5 ||

kālasya cāpyahaṃ kālō
dahēyamapi pāvakaṃ |
mṛtyuṃ maraṇadharmēṇa
saṃyōjayitumutsahē || 3.31.6 ||

vātasya tarasā vēgaṃ
nihantumapi cōtsahē |
dahēyamapi saṅkruddha -
stējasā”dityapāvakaḥ || 3.31.7 ||

tathā kruddhaṃ daśagrīvaṃ
kṛtāñjalirakampanaḥ |
bhayāt sandigdhayā vācā
rāvaṇaṃ yācatē’bhayaṃ || 3.31.8 ||

daśagrīvō’bhayaṃ tasmai
pradadau rakṣasāṃ varaḥ |
sa visrabdhō’bravīd vākya -
masandigdhamakampanaḥ || 3.31.9 ||

putrō daśarathasyāstē
siṃhasaṃhananō yuvā |

rāmō nāma mahāskandhō
vṛttāyatamahābhujah || 3.31.10 ||

śyāmaḥ pṛthuyaśāḥ śrīmā -
natulyabalavikramaḥ |
hatastēna janasthānē
kharaśca sahadūṣaṇaḥ || 3.31.11 ||

akampanavacaḥ śrutvā
rāvaṇō rākṣasādhipaḥ |
nāgēndra iva niḥśvasya
idaṃ vacanamabravīt || 3.31.12 ||

sa surēndrēṇa saṃyuktō
rāmaḥ sarvāmaraiḥ saha |
upayātō janasthānaṃ
brūhi kaccidakampana || 3.31.13 ||

rāvaṇasya punarvākyam
niśamya tadakampanaḥ |
ācacakṣē balaṃ tasya
vikramaṃ ca mahātmanaḥ || 3.31.14 ||

rāmō nāma mahātējāḥ
śrēṣṭhaḥ sarvadhanuṣmatām |
divyāstraguṇasampannaḥ
paraṃ dharmaṃ gatō yudhi || 3.31.15 ||

tasyānurūpō balavān
raktākṣō dundubhisvanaḥ |

kanīyān lakṣmaṇō bhrātā
rākāśāsīnibhānanaḥ || 3.31.16 ||

sa tēna saha saṃyuktaḥ
pāvakēnānilō yathā |
śrīmān rājavarastēna
janasthānaṃ nipātitaṃ || 3.31.17 ||

naiva dēvā mahātmānō
nātra kāryā vicāraṇā |
sarā rāmēṇa tūtsrṣṭā
rukmapuñkhāḥ patattriṇaḥ || 3.31.18 ||

sarpāḥ pañcānanā bhūtvā
bhakṣayanti sma rākṣasān |
yēna yēna ca gacchanti
rākṣasā bhayakarṣitāḥ || 3.31.19 ||

tēna tēna sma paśyanti
rāmamēvāgrataḥ sthitaṃ |
itthaṃ vināśitaṃ tēna
janasthānaṃ tavānagha || 3.31.20 ||

akampanavacaḥ śrutvā
rāvaṇō vākyamabravit |
gamiṣyāmi janasthānaṃ
rāmaṃ hantuṃ salakṣmaṇam || 3.31.21 ||

athaivamuktē vacanē
prōvācēdamakampanaḥ |

śṛṇu rājan yathāvṛttaṃ
rāmasya balapauruṣam || 3.31.22 ||

asādhyah kupitō rāmō
vikramēṇa mahāyaśāḥ |
āpagāyāstu pūrṇāyā
vēgaṃ pariharēccharaiḥ || 3.31.23 ||

satārāgrahanakṣatraṃ
nabhaścāpyavasādayēt |
asau rāmastu sīdanti
śrīmānabhyuddharēnmahīm || 3.31.24 ||

bhittvā vēlāṃ samudrasya
lōkānāplāvayēd vibhuḥ |
vēgaṃ vāpi samudrasya
vāyuṃ vā vidhamēccharaiḥ || 3.31.25 ||

saṃhatya vā punarlōkān
vikramēṇa mahāyaśāḥ |
śaktaḥ śrēṣṭhaḥ sa puruṣaḥ
sraṣṭaṃ punarapi prajāḥ || 3.31.26 ||

nahi rāmō daśagrīva
śakyō jētum raṇē tvayā |
rakṣasāṃ vāpi lōkāna
svargaḥ pāpajanairiva || 3.31.27 ||

na taṃ vadhyamaham manyē
sarvairdēvāsurairapi |

ayaṃ tasya vadhōpāya -
 stanmamaikamanāḥ śṛṇu || 3.31.28 ||

bhāryā tasyōttamā lōkē
 sītā nāma sumadhyamā |
 śyāmā samavibhaktāṅgī
 strīratnaṃ ratnabhūṣitā || 3.31.29 ||

naiva dēvī na gandharvī
 nāpsarā na ca pannagī |
 tulyā sīmantinī tasyā
 mānuṣī tu kutō bhavēt || 3.31.30 ||

tasyāpahara bhāryāṃ tvaṃ
 taṃ pramathya mahāvanē |
 sītayā rahitō rāmō
 na caiva hi bhaviṣyati || 3.31.31 ||

arōcayata tadvākyaṃ
 rāvaṇō rākṣasādhipaḥ |
 cintayitvā mahābāhu -
 rakampanamuvāca ha || 3.31.32 ||

bāḍhaṃ kalyaṃ gamiṣyāmi
 hyēkaḥ sārathinā saha |
 ānēṣyāmi ca vaidēhī -
 mimāṃ hṛṣṭō mahāpurīm || 3.31.33 ||

tadēvamuktvā prayayau
 kharayuktēna rāvaṇaḥ |

rathēnādityavarṇēna

diśaḥ sarvāḥ prakāśayan || 3.31.34 ||

sa rathō rākṣasēndrasya

nakṣatrapathagō mahān |

cañcuryamāṇaḥ śuśubhē

jaladē candramā iva || 3.31.35 ||

sa dūrē cāsramaṃ gatvā

tātakēyamupāgamat |

mārīcēnārcitō rājā

bhakṣyabhōjyairamānuṣaiḥ || 3.31.36 ||

taṃ svayaṃ pūjayitvā tu

āsanēnōdakēna ca |

arthōpahitayā vācā

mārīcō vākyamabravīt || 3.31.37 ||

kaccit sukuśalaṃ rājan

lōkānāṃ rākṣasādhipa |

āśaṅkē nādhijānē tvaṃ

yatastūrṇamupāgataḥ || 3.31.38 ||

ēvamuktō mahātējā

mārīcēna sa rāvaṇaḥ |

tataḥ paścādidam vākya -

mabravīd vākyakōvidaḥ || 3.31.39 ||

ārakṣō mē hatastāta

rāmēṇākliṣṭakāriṇā |

janasthānamavadhyaṃ tat
sarvaṃ yudhi nipātitaṃ || 3.31.40 ||

tasya mē kuru sācivyaṃ
tasya bhāryāpahāraṇē |
rākṣasēndravacaḥ śrutvā
mārīcō vākyamabravīt || 3.31.41 ||

ākhyātā kēna vā sītā
mitrarūpēṇa śatruṇā |
tvayā rākṣasaśārdūla
kō na nandati nanditaḥ || 3.31.42 ||

sītāmihānayasvēti
kō bravīti bravīhi mē |
rakṣōlōkasya sarvasya
kaḥ śṛṅgaṃ chēttumicchati || 3.31.43 ||

prōtsāhayati yaśca tvāṃ
sa ca śatrurasamaśayam |
āśīviṣamukhād daṃṣṭrā -
muddhartuṃ cēcchati tvayā || 3.31.44 ||

karmaṇānēna kēnāsi
kāpathaṃ pratipāditaḥ |
sukhasuptasya tē rājan
prahr̥taṃ kēna mūrdhani || 3.31.45 ||

viśuddhavaṃśābhijanāgrahasta -
tējōmadaḥ samsthitadōrviṣāṇaḥ |

udīkṣituṃ rāvaṇa nēha yuktaḥ
sa saṃyugē rāghavagandhahastī || 3.31.46 ||

asau raṇāntaḥsthitisandhivālō
vidagdharakṣōmṛgahā nṛsiṃhaḥ |
suptastvayā bōdhayituṃ na śakyaḥ
śarāṅgapūrṇō niśitāsidaṃṣṭraḥ || 3.31.47 ||

cāpāpahārē bhujavēgapaṅkē
śarōrmimālē sumahāhavaughē |
na rāmapātālamukhē'tighōrē
praskandituṃ rākṣasarāja yuktam || 3.31.48 ||

prasīda laṅkēsvara rākṣasēndra
laṅkāṃ prasannō bhava sādhu gaccha |
tvaṃ svēṣu dārēṣu ramaṣva nityaṃ
rāmaḥ sabhāryō ramatāṃ vanēṣu || 3.31.49 ||

ēvamuktō daśagrīvō
mārīcēna sa rāvaṇaḥ |
nyavartata purīṃ laṅkāṃ
vivēśa ca gṛhōttamam || 3.31.50 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
aranyakāṇḍē ēkatrīṃśaḥ sargaḥ ||